

Traduint el llibre *Et vaig donar ulls i vas mirar les tenebres* d'Irene Solà

Evriviadis Sofós

Traducció: Jaume Almirall

El juliol de 2024 ha aparegut *Μάτια σου έδωσα κι εσύ κοίταξες το σκοτάδι*, traducció al grec de l'última novel·la de l'escriptora catalana Irene Solà, *Et vaig donar ulls i vas mirar les tenebres*, publicada l'any anterior a Barcelona per l'editorial Anagrama. A la columna «El taller de la traducció», del blog de l'editorial atenesa Íkaros, que publica el títol, parla de l'obra el seu traductor, Evriviadis Sofós:¹ és el text que us presentem aquí en traducció; per a l'original, vegeu: <https://ikarosbooks.gr/blog/evriviadis-sofos-metafrazontas-to-vivlio-tis-irene-sola-matia-sou-edosa-ki-esi-kitaxes-to-skotadi>

Vaig començar a treballar en el text el setembre del 2023 i vaig enllestir la traducció el gener del 2024, després d'oportuns aclariments d'Irene Solà als dubtes que havien sorgit. Des del primer moment que m'hi vaig comunicar, l'autora va estar oberta a la comunicació. Vaig considerar que, si tenia les seves respostes, podria enfrontar-me millor a alguns buits que feien que el text no funcionés. I es tracta d'això: quan llegim un text traduït, sempre tenim en ment que es tracta d'una traducció, sobretot quan ens trobem noms estrangers; però la qüestió és que el text funcioni en grec i que adquireixi sentit en la llengua, que pugui arribar a ser comprensible, que els seus codis funcionin i que per uns breus instants tinguem la falsa impressió que allò que llegim ha estat escrit des del principi en grec.

¹ Sobre Evriviadis Sofós, traductor al grec de nombroses obres literàries en català, vegeu l'entrevista de Pau Sabaté en aquesta revista, número 2, pàgines 151-154.

En el centre de la narració de *Et vaig donar ulls i vas mirar les tenebres* hi ha una casa amagada rere el fullatge, lluny de les mirades estranyes i que constitueix una llar per a dones d'una família, de diferents generacions i en la qual l'home, com a presència, resta al marge. Recorre les pàgines del llibre la idea del diable, present en tots els replecs del text. L'autora em va explicar que no es tracta del diable del món cristià, sinó que més aviat correspon al *kalikàntzaro*,² a aquella criatura que viu als cims de les muntanyes, quelcom semblant al Pan de la mitologia grega.

Irene Solà intenta un salt dins les històries de la tradició oral catalana entre la realitat medieval i el segle XX. La proposta és clara: us convido a un món que construeixo per mitjà de les paraules. L'indret-paisatge és la frontera entre Catalunya i França, una regió que havia constituït el punt de partida d'una sèrie de novel·les de cavalleries medievals escrites en català i, mirant cap al passat, la font d'on va començar la identitat catalana. La muntanya, la naturalesa, els arbres i les plantes constitueixen ingredients especialment importants de la tradició catalana, i veiem part d'aquesta riquesa també en la novel·la en qüestió. Les descripcions d'Irene Solà són minucioses, creen en el lector aquelles sensacions imprescindibles perquè ell també pugui ser part del món que modela l'autora. Utilitza un estil personal per aconseguir les transicions del passat al present, amb constants alternances en el vocabulari que fa servir per descriure i que correspon a cadascun dels períodes històrics als quals es refereix.

El text d'Irene Solà constitueix una proposta de viatge interior, un recorregut per aquelles nostres sensacions que continuen amagades. Una ocasió perquè ens trobem amb el conte i amb la nostra veritat.

² Mena de follet imaginat per la tradició popular grega, més entremaliat que no maligne, que habita sota terra, d'on surt entre els dies de Nadal i de Reis per causar desperfectes i pertorbacions a les cases de la gent.

Música que he fet servir per a la traducció:

Slowdive – skin in the game

Bowmore and Hania Rani – The boat

Bola de nieve – Déjame recordar

Jakuzi – Merasim

Human tetris – Long flight

Annie Lennox – The gift

Trentemøller – “Echoes” with Jenny Beth – Arte Concert

Gaye su Akyol – Kör bıçakların ucunda

Sokratis Málamas – Nimfa

Ruido – María Jiménez

Steve Reich with Pat Metheny – Electric counterpoint

City of god – Kamaal Williams

Guilty partner – New Order

Portico Quartet – Ruins

The spangle maker – Cocteau Twins